

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра ландшафтної архітектури та фітодизайну

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор ННІ лісового і
садово-паркового господарства
Роман ВАСИЛИШИН
“03” _____ 2024 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри ландшафтної
архітектури та фітодизайну
Протокол №14 від “17” 05 2024 р.

Завідувач кафедри
Олена КОЛЕСНІЧЕНКО

“РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОП Садово-паркове господарство

Олеся ПІХАЛО

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ОСНОВИ ЕКОЛОГІЇ І ОХОРОНИ ПРИРОДИ

Галузь знань 20 “Аграрні науки та продовольство”
Спеціальність 206 - “Садово-паркове господарство”
Освітня програма “Садово-паркове господарство”
ННІ Лісового і садово-паркового господарства
Розробники: асистент, доктор філософії Покотилова К.Г.

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни Основи екології і охорони природи

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>206 — “Садово-паркове господарство</i>	
Освітня програма	<i>“Садово-паркове господарство”</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов’язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	немає	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>4 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>45 год.</i>	<i>4 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>немає</i>	<i>2 год.</i>
Самостійна робота	<i>45 год.</i>	<i>немає</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>5 год.</i>	<i>немає</i>

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – це професійна підготовка бакалаврів лісового і садово-паркового господарства, лісомеліораторів, можливих фахівців природно-заповідної справи на територіях лісового фонду. Вони зможуть за необхідності працювати в екоінспекціях, державних органах охорони довкілля, на лісових територіях природно-заповідного фонду. Набуті ними знання зможуть використати для наукової діяльності, організації ведення екологічно збалансованого господарювання, лісокористування та його ефективного екологічного контролю. Завдання: надання студентам теоретичних і практичних знань, вироблення у них професійної потреби щодо необхідності покращання екостану країни згідно з конституційним правом населення на чисте довкілля; усвідомлення необхідності

переходу на збалансоване співвідношення земель природоохоронного призначення з іншими категоріями лісових земель і визнання його обов'язковою складовою сталого розвитку держави; закріплення стереотипу пріоритетності збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, уявлення організації системи екологічно моніторингу природоохоронних територій та управління ними, підвищення рівня екологічної та природоохоронної свідомості.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, фітодизайні та флористиці, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

загальні компетентності (ЗК): Корелює з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. 3. Здатність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність. 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою. 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища. 11. Навички здійснення безпечної діяльності. 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

спеціальні (фахові) компетентності (СК): 1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо). 2. Здатність розмножувати та вирощувати посадковий матеріал декоративних рослин у відкритому і закритому ґрунті. 3. Здатність проектувати, створювати й експлуатувати об'єкти садово-паркового господарства. 4. Здатність формувати й підтримувати в належному стані газонний покрив об'єктів садово-паркового господарства. 5. Здатність

застосовувати інженерно-технічне обладнання на об'єктах садово-паркового господарства. 6. Здатність оцінювати, інтерпретувати та синтезувати теоретичну інформацію і практичні, виробничі й дослідні дані у галузі садово-паркового господарства. 7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства. 8. Здатність безпечно використовувати агрохімікати й пестициди, беручи до уваги їх хімічні і фізичні властивості та вплив на навколишнє середовище. 9. Здатність формувати композиційні ансамблі об'єктів садово-паркового господарства. 10. Здатність проводити інвентаризацію зелених насаджень. 11. Здатність зберігати та охороняти біологічне різноманіття на об'єктах садово-паркового господарства, підвищувати їх екологічний потенціал. 12. Здатність розробляти концептуальні та інноваційні проектні рішення з планування комплексних зелених зон міста, об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну зовнішнього середовища.

Програмні результати навчання (ПРН): 1. Аналізувати основні етапи та закономірності історичного розвитку для формування громадянської позиції, національної гідності та патріотизму. 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти. 3. Проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію. 4. Володіти професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення садово-паркового господарства. 5. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування декоративних рослин та рослинних садово-паркових угруповань, підтримання їх декоративності, стійкості і стабільності в умовах комплексної зеленої зони міста. 6. Розуміти та застосовувати законодавчі акти, нормативнодовідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення садово-паркового господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності. 7. Володіти навичками працювати самостійно та як лідер, отримувати результат за обмеженого часу з наголосом на професійну сумлінність під час вирощування декоративних рослин у відкритому і закритому ґрунті, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства. 8. Уміти кваліфіковано застосовувати технології вирощування посадкового матеріалу декоративних рослин у відкритому і закритому ґрунті. 9. Проектувати та організовувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника. 10. Проектувати та організовувати заходи з вирощування садивного матеріалу декоративних трав'яних та квіткових рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника. 11. Координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів у садово-парковому господарстві. 12. Планувати ефективно час для отримання необхідних результатів у виробництві. 13. Результативно працювати у колективі. 14. Виконувати чітко та якісно професійні завдання, удосконалювати технологію

їх виконання та навчати інших. 15. Організувати результативні та безпечні умови праці.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	ла	ін	с.р		л	п	ла	ін	с.р	
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
Змістовий модуль 1. Основи екології														
Тема 1. Вступ до загальної екології	1	6	2	2			2	4	2	2				
Тема 2. Аутокологія	1	6	2	2			2	2			2			
Тема 3. Демекологія	2	6	2	2			2							
Тема 4. Синекологія	3	8	2	2			4							
Тема 5. Екосистемологія	3	10	2	4			4							
Тема 6. Біосферологія	4	10	2	4			4							
Тема 7. Прикладна екологія	5	16	2	4			10							
Разом за змістовим модулем 1	68		14	20			28	6	2	2	2			
Змістовий модуль 2. Основи охорони природи														
Тема 1. Охорона природи — екологічна проблема людства	5	14	2	2			10		2	2				+
Тема 2. Книги людської тривоги	6	10	2	4			4							
Тема 3. Геосозологія — теоретична основа охорона природи	7	6	2	2			2							
Тема 4. Охорона лісових екосистем	7	12	2	6			4							
Тема 5. Охорона абіотичного середовища	8	10	2	4			4							
Тема 6. Основні напрями охорони природи	9	10	2	4			4							
Тема 7. Правові засади охорони лісів і парків України	10	11	4	3			4							
Разом за змістовим модулем 2	77		25	16			32	4	2	2				
Усього годин	145		39	36			60	10	4	4	2			
Курсовий проєкт (робота) з _____ (якщо є в робочому навчальному плані)			-	-			-		-	-	-			-
Усього годин	145		39	36			60	10	4	4	2			

3. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Екологічні фактори в лісах	2
2	Взаємовідносини організмів у лісах	2
3	Популяції раритетних видів рослин	2
4	Структура лісового біогеоценозу	2
5	Індекси та кореляції біорізноманіття лісів	2
6	Рекреаційні зміни лісів	2
7	Аутофитосозологічна оцінка раритетних видів лісових деревних рослин	2
8	Синфитосозологічна оцінка раритетних лісових дендрофітоценозів	2
9	Екологічний контроль лісів	2
10	Особливо цінні лісові природні комплекси Голосієва	2
11	Охоронні вікові дерева Голосієва	2
12	Екостежка голосіївського ліс	2

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Стан забруднення території місць проживання студентів	7
2	Характеристика лісів України	12
3	Лісові ландшафти	8
4	Сертифікація лісів на природоохоронних засадах	10
5	Правові основи охорони природи	8

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- захист лабораторних та практичних робіт;
- інші види.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- інші види.

7. Методи оцінювання.

- екзамен;

- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проекти;
- реферати, есе;
- захист лабораторних та практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах
- інші види.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1576#section-0>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.
  1. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни “Основи екології та охорони природи” студентами денної форми навчання за напрямом 1304 – “Лісове та садово-паркове господарство”. Укладач проф. С.Ю.Попович. К.: Видавничий центр НАУ, 2002. 23 с.
  2. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни “Основи екології та охорони природи” студентами заочної форми навчання за напрямом 1304 – “Лісове та садово-паркове господарство”. Укладач проф. С.Ю.Попович. К.: Видавничий центр НАУ, 2002. 24 с.
  3. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни “Біосозологія» студентами магістратури денної форми навчання за напрямом 1304 – “Лісове та

садовопаркове господарство”. Укладачі: проф. С.Ю. Попович, доц. О.М.Корінько. К.: Видавничий центр НАУ, 2006. 42 с.

- 4. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа. Навчальний посібник. – К.: Арістей, 2007. 480 с.

- 5. Попович С.Ю., Корінько О.М., Устименко П.М. Заповідне лісознавство. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 384 с. 9

- 6. Попович С.Ю., Корінько О.М., Клименко Ю.О. Заповідне паркознавство. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 320 с.

- 7. Попович С. Ю., А. С. Власенко, Н. В. Михайлович. Основи екології та охорони природи. Лабораторний практикум.К.: ЦП “Компринт”, 2018. 128 с.

- 8. Якубенко Б.Є., Попович С.Ю., Григорюк І.П., Мельничук М.Д. Геоботаніка: тлумачний словник. Навчальний посібник. К.: Фітосоціоцентр, 2010. 420 с.

- 9. Якубенко Б. Є., Попович С.Ю., Устименко П.М. Геоботаніка. Підручник. К.: Фітосоціоцентр, 2016. 347 с. 10. Якубенко Б. Є. Попович С. Ю., Устименко П. М., Дубина Д. В., Чурілов А. М. Геоботаніка: методичні аспекти досліджень. Навчальний посібник. К.: Ліра К, 2018. 316 с

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Білявський Г.О., Бутченко Л.І., Навроцький В.М. Основи екології. Теорія та практикум. Навч. посіб. К.: Лібра, 2002. 352 с.
2. Дерій С.І., Ілюха В.О. Основи екології. К.: Вид-во Українського фітосоціологічного центру, 2000. 200 с.
3. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища. Навч. посіб. К.: Знання, 2002. 208 с.
4. Долгілевич М.Й., Вінничук М.М. Загальна екологія. Навч. посіб. Житомир: В-во Житомир. інж.-технол. ін-ту, 2000. – 158 с.
5. Запольський А.К., Салюк А.І. Основи екології / За ред. К.М. Ситника. К.: Вища школа, 2001. 360 с.
6. Злобін Ю. А. Екологія. К.: Лібра, 1998. 250 с.
7. Кучерявий В. П. Екологія. Львів: Світ, 2000. 500 с.
8. Попович С. Ю. Основи екології та охорони природи. Конспект лекцій. К.: ЦП “Компринт”, 2018. 170 с.

Допоміжні спеціальні

9. Бровдій В.М., Гаца О.О. Екологічні проблеми України (проблеми ноогеніки). Навчальний посібник з екології / За ред. В.М.Бровдія. К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2000. 111 с.
- 10.Клименко Л.П. Техноекологія. Одеса: Фонд Європринт, Сімферополь: В-во “Таврія”, 2000. 542 с.

11. Голубець М.А. Екосистемологія. Львів: Поллі, 2000. 315 с.
12. Гор Альберт “Земля у рівновазі. Екологія і людський дух”. К.: Інтерсфера, 2001. 394 с.
13. Мольчак Я.О., Мартинюк О.В., Ільїн Л.В., Мисковець Я.І. Український словник- довідник з екології. Луцьк: Надстир’я, 2001. 420 с.
14. Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брайон А.В. Екологія. Охорона природи. Словник- довідник. К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. 550 с.

Інформаційні ресурси

15. <http://www.rada.gov.ua/laws/> – Природоохоронне законодавство України;
16. <http://www.menr.gov.ua/> – Міністерство охорони навколишнього природного середовища України;
17. <http://unesco.org/mab> – Програма ЮНЕСКО «Людина і біосфера» щодо біосферних резерватів;
18. <http://www.ecnc.nl/doc/lynx/> – Всеєвропейська екологічна мережа;
<http://www/panda.org/> – Міжнародний фонд дикої природи (WWF International);
19. www.panda.org/dcpo – Міжнародний фонд дикої природи (WWF International, Дунайсько-Карпатська програма);
20. <http://whc.unesco.org/heritage.htm> – Конвенція про Всесвітню спадщину;
<http://ramsar.org/> – Рамсарська конвенція;
21. www.biiospace.nw.ru; www.ecoethics.ru;
22. www.elol.nw.ru/kekz – Київський еколого-культурний центр;
23. <http://www.biodiv.org/default.shtml> – Науково-освітній центр збереження біорізноманіття Мінприроди України та НУ «Києво-Могилянська академія»;
24. www.proforest.org – Міжнародний методичний посібник з проблем збереження особливо цінних лісів.